

Ο κουβανικός διεθνισμός ή η επανάσταση πέρα απο τον εαυτό της

γράφει ο REMY HERRERA*

Στο παρόν άρθρο, αναλύονται η διεθνιστική δυναμική της Κουβανικής Επανάστασης και ο παγκόσμιος αντίκτυπός της.

Ο συγγραφέας προσεγγίζει την Κουβανική Επανάσταση ως ενοποίηση του πατριωτικού, του αντιιμπεριαλιστικού και τελικά του αντικαπιταλιστικού αγώνα, που από τις απαρχές της στηρίχτηκε στις ηθικές ανθρωπιστικές αξίες του επαναστατικού διεθνισμού, της ισότητας και της χειραφέτησης.

Στο άρθρο παρουσιάζονται με απλό και ριζοσπαστικό συνάμα τρόπο η ανωτερότητα της Κουβανικής Επανάστασης σε σχέση με τον ιμπεριαλισμό, καθώς και η καθοριστική συμβολή της στην πτώση του ρατσιστικού καθεστώτος απαρτχάινι της Νότιας Αφρικής και γενικότερα στον αντιαποικιακό αγώνα.

Εξαίρεται η αυταπάρνηση των Κουβανών που είτε ως ένοπλοι, είτε ως γιατροί και νοσηλευτές κατάφεραν να εξαγάουν τα ιδανικά της Κουβανικής Επανάστασης, διδάσκοντας με το παράδειγμά τους τι θα πει στην πράξη διεθνιστική αλληλεγγύη των καταπιεσμένων και ουσιαστικός ανυπόκριτος ανθρωπισμός.

Μετάφραση: ΛΗΔΑ ΔΩΔΟΥ

Θεώρηση δοκιμίου: ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΤΖΑΡΕΛΛΑΣ

«Ήμουνα φυλακισμένος όταν πρωτάκουσα για τη μαζική βοήθεια που έδιναν στον λαό της Ανγκόλα τα κουβανικά διεθνιστικά στρατεύματα. Στην Αφρική είμαστε συνηθισμένοι να γινόμαστε θύματα χωρών που θέλουν να αρπάξουν τα εδάφη μας και να ανατρέψουν την κυριαρχία μας. Σε ολόκληρη την αφρικανική ιστορία, αυτή ήταν η μόνη φορά που ένας ξένος λαός ξεσηκώθηκε για να προστατέψει κάποια από τις χώρες μας. Η Κούβα κατέχει μια ειδική θέση στην καρδιά των αφρικανικών κρατών. [...] Οι Κουβανοί διεθνιστές έκαναν μια συνεισφορά στην ανεξαρτησία, την ελευθερία και τη δικαιοσύνη της Αφρικής που δεν έχει προηγούμενο. Για την ανιδιοτελή υποστήριξη της Κούβας στον αγώνα για την απελευθέρωση όλων των ανθρώπων της Νοτίου Αφρικής και των χωρών της περιοχής από το απάνθρωπο και καταστρεπτικό σύστημα του apartheid, ευχαριστούμε τον κουβανικό λαό από τα βάθη της καρδιάς μας.»

Νέλσον Μαντέλα

«Αναπτύσσει έναν αληθινό προλεταριακό διεθνισμό. [...] Κάθε σταγόνα που κύηκε για έναν τόπο του οποίου η σημαία δεν είναι αυτή του τόπου που έχουμε γεννηθεί είναι μια εμπειρία που κάνει αυτόν που επιβιώνει να συγκεντρώνεται, ώστε να εφαρμόσει στη συνέχεια τα ίδια στη μάχη για την απελευθέρωση της δικής του χώρας. Και για αυτόν κάθε απελευθέρωση ενός λαού είναι ένα βήμα κερδισμένο στη μάχη της απελευθέρωσης του ίδιου του λαού του.»

Ερνέστο Τσε Γκεβάρα

«Δεν υπάρχει καμία δύναμη στον κόσμο ικανή να σταματήσει την πορεία των λαών προς την κατάκτηση της ελευθερίας τους».

Medhi Ben Barka – «Διακήρυξη για τις χώρες του Τρίτου Κόσμου»

«Η πατρίδα, δηλαδή η ανθρωπότητα, είναι εκείνο το κομμάτι της

ανθρωπότητας το οποίο βλέπουμε από πιο κοντά και στο οποίο γεννηθήκαμε. Δεν πρέπει ούτε επειδή μας επιτράπη να χρησιμοποιούμε τυχαία με δόλο το ιερό της όνομα ώστε να υπερασπιστούμε άχρηστες μοναρχίες, “καλοζωισμένες” θρησκείες, διαστροφικές και επιθετικές πολιτικές, ούτε επειδή τέτοια αμαρτήματα έχουν αλλοιώσει μερικές φορές τη λέξη «πατρίδα», να αρνηθούμε σε κάθε άνθρωπο την εκπλήρωση των καθηκόντων του απέναντι στην ανθρωπότητα, από το κομμάτι εκείνο που του είναι πιο κοντινό. Πρόκειται για το φως και τίποτα δεν μπορεί να ξεφύγει στον ήλιο. Το ίδιο ισχύει και για την πατρίδα».

José Martí

Ας μας επιτρέψει ο αναγνώστης σε αυτό το σημείο να παρουσιάσουμε, σύντομα και μετριοπαθώς, μια προσωπική ερμηνεία του κυρίως θέματος που έχω επιλέξει να του θέσω ως τίτλο: «Ο κουβανικός διεθνισμός: εκεί που η επανάσταση ξεπέρασε τον ίδιο της τον εαυτό».

Για να γίνει αυτό, και πριν επικεντρωθούμε στο θέμα, θα κάνουμε διάφορες παραδοχές. Σε όσα ακολουθήσουν λαμβάνουμε υπόψη μας ότι: 1) ο ιμπεριαλισμός όντως υπάρχει· 2) αυτός ο ιμπεριαλισμός που όντως υπάρχει, και ιδιαίτερα ο αμερικανικός, προσπαθεί εδώ και πάνω από έναν αιώνα, με κάποιες επιτυχίες, να συντρίψει σχεδόν οτιδήποτε μοιάζει με πραγματική πρόοδο, ακόμα και αμυδρή ή περιορισμένη, στη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική· 3) αυτός ο αμερικανικός ιμπεριαλισμός βρίσκεται σε πόλεμο με την Κούβα, ενεργοποιημένος εντέλει από το μεγάλο κεφάλαιο και τιθέμενος σε κίνηση από τον κρατικό μηχανισμό της Ουάσιγκτον, με δραστηριοποίηση (κάποιες φορές εγκληματική) των μουσικών υπηρεσιών και υποστήριξη από παλιά στην (πολύ συχνά εγκληματική) δραστηριότητα της μαφίας, με τις τοπικές του διασυνδέσεις και με τον εκτεταμένο μηχανισμό επιβολής διοικητικών κυρώσεων –μεταξύ των οποίων και το εμπάργκο, έγκλημα κατά της ανθρωπότητας– πέραν των δικών

του εδαφών. Πρόκειται για έναν ακήρυκτο πόλεμο, αλλά πραγματικό σε κάθε περίπτωση που ξεκίνησε μάλιστα από την αρχή της επανάστασης.

Είναι προτιμότερο να εκκινήσουμε από αυτές τις αποδεδειγμένες παραδοχές που πολλοί Λατινοαμερικάνοι έχουν νιώσει «στο πετσί τους» σε τέτοιο βαθμό που για εκείνους συνιστούν αποδείξεις. Γιατί ενώ αυτά τα γεγονότα είναι τόσο προφανή στον Νότο, ένας μεγάλος αριθμός ανθρώπων στον Βορρά, ακόμα και (ή κυρίως;) στην Γαλλία, ακόμα και (ή κυρίως;) στην Αριστερά, δυστυχώς τα ξεχνάει ή και τα αρνείται.

Από αυτές τις –αρκετά προβληματικές όπως φαίνεται– παραδοχές προκύπτουν τρεις βασικές επιπτώσεις:

- 1) Καταρχήν, ο αντιιμπεριαλισμός παραμένει ο θεμέλιος λίθος κάθε προγράμματος που τοποθετείται πραγματικά στην Αριστερά.
- 2) Κατά δεύτερον, η Λατινική Αμερική συνιστά ένα αντιιμπεριαλιστικό μέτωπο πρωταρχικής σημασίας και
- 3) Τελικά, η Κούβα αποτελεί βασικό (αν όχι το πιο βασικό) κλειδί για να αντιληφθούμε τις επαναστατικές διαδικασίες που συμβαίνουν σε αυτή την ήπειρο, ιδιαίτερα μετά την επανενεργοποίησή τους το 1998, χάρη στη Μπολιβαριανή Επανάσταση στη Βενεζουέλα.

Δεδομένου ότι δεν αποκλείεται ανάμεσα στους αναγνώστες μας να υπάρχουν και μερικοί σκεπτικιστές και δεδομένου ότι αυτό το κείμενο αναφέρεται στην Κούβα, θεωρούμε σωστό να ειπωθεί ότι ευκαιρίας δοθείσης υπολογίσαμε, με βάση τα στοιχεία του Υπουργείου Άμυνας των ΗΠΑ, ότι από τις αρχές της δεκαετίας του 2010 υπήρχαν περίπου 935.000 Αμερικανοί στρατιώτες ανεπτυγμένοι σε περίπου 1.150 στρατιωτικές βάσεις εκτός του ηπειρωτικού εδάφους των ΗΠΑ. Με άλλα λόγια, τόσο σε επίπεδο ανθρώπινου δυναμικού όσο και σε επίπεδο βάσεων, ο αριθμός ήταν μεγαλύτερος από το ιστορικό ρεκόρ ακριβώς μετά τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου· κι αυτό χωρίς να αναφερθούμε στα συμμαχικά τους

στρατεύματα, βρετανικά, γαλλικά κ.λπ. Να προσθέσουμε ότι πριν από τον πρώτο αμερικανικό πόλεμο που χαρακτηρίστηκε «ιμπεριαλιστικός» από τον Λένιν (Lenin), δηλαδή αυτόν του 1898 και μέχρι το τέλος του τελευταίου Κουβανικού Πολέμου Ανεξαρτησίας (1895-1898), στη διάρκεια του οποίου το μεγάλο αμερικανικό κεφάλαιο πίεζε για πόλεμο με την Ισπανία, οι ΗΠΑ είχαν ήδη εμπλακεί στρατιωτικά στην Καραϊβική και τη Λατινική Αμερική εκατό φορές περισσότερο σε σχέση με την περίοδο από το 1776 και έπειτα. Μετά από το σημείο καμπής του 1898, θα γινότουσαν, προφανώς, πολλά περισσότερα...

Αρκεί αυτό ώστε να θεωρήσουμε τις παραδοχές μας θεμελιωμένες; Ανάλογα πώς το βλέπει κανείς. Αυτό που λέμε είναι ότι η πραγματική ύπαρξη του ιμπεριαλισμού αποδεικνύεται στην ισπανόφωνη κυρίως Λατινική Αμερική. Ακόμα και σε ένα παιδί. Στα καθ' ημάς, πολλοί διανοούμενοι δεν έχουν ακούσει ή, πολύ περισσότερο, δεν θέλουν να γίνονται λόγος ούτε για τον ιμπεριαλισμό, ούτε για τον πόλεμο, ούτε για τα παιδιά, ούτε για την τίποτα, ακόμα και στην Αριστερά. Και μας εκπλήσσει σε αυτές τις συνθήκες η αύξηση της αδιαφορίας, της αποχής και του Εθνικού Μετώπου; Είναι πλέον καιρός για μας, πριν η Δεξιά και η Ακροδεξιά καταφέρουν να καλύψουν όλο τον χώρο που συναινει να τους παραδώσει οτιδήποτε μένει πέραν της Αριστεράς, πριν η Γαλλία κι ο Βορράς σαπίσουν στα πρότυπα των ΗΠΑ, να πάρουμε –πιεζόμενοι να μην δώσουμε– μαθήματα από τις εμπειρίες του Νότου (συμπεριλαμβανοντας ενδεχομένως και τον ευρωπαϊκό Νότο), από την ανάπτυξη της συνειδησής τους, από τις μάχες τους, ακόμα και από τα επαναστατικά τους προχωρήματα, δεδομένης της κατάστασης στην Καραϊβική και τη Λατινική Αμερική αυτή την ώρα.

Η επανασύνδεση με τη διεπιστημονική παράδοση που υπήρξε κτήμα μας δεν είναι ρομαντισμός, ούτε πρέπει να μένει στα λόγια. Πρόκειται για μια από τις αναγκαίες συνθήκες μέσα στο εξαιρετικά δύσκολο πλαίσιο των αρχών του 21^{ου} αιώνα, προκειμένου να ξαναχτίσουμε

την αλληλεγγύη που οφείλουμε στους λαούς που μάχονται και ταυτόχρονα, με το ίδιο κίνημα αλληλεγγύης, να δημιουργήσουμε πάλι το δικό μας σχέδιο χειραφέτησης για εμάς, εδώ στον Βορρά. Χωρίς αυτό το σχέδιο, θα είναι πάλι πόλεμος, για πάντα και μέχρι το τέλος.

Έχοντας πει αυτά ας περάσουμε ακόμα πιο άμεσα στο θέμα, δηλαδή στο διεθνισμό της Κουβανικής Επανάστασης. Ο κουβανικός διεθνισμός έχει ρίζες και με την πάροδο του χρόνου έχει πάρει διαφορετικές όψεις, στρατιωτικές και πολιτικές, και τις δύο όμως, κατά τη γνώμη μας, στο πλαίσιο της ίδιας ηθικής.

Θα ξεκινήσουμε από τις ρίζες, οι οποίες ανάγονται αρχικά στη γενική ή παγκόσμια ιστορία του διεθνισμού, έπειτα φυσικά στην ιστορία της Κούβας και τέλος, κατά τη γνώμη μας, στις σχέσεις μεταξύ Κούβας και ΕΣΣΔ.

Ο παγκόσμιος διεθνισμός έχει τη δική του ιστορία. Πού ξεκινάει; Αυτό είναι δύσκολο να το πούμε. Ίσως τη στιγμή της επινόησης της ιδέας «έθνος». Ξένοι πολέμησαν στη Γαλλική Επανάσταση, «φίλη και φυσική σύμμαχο των ελεύθερων λαών», κάτι που επέτρεψε την εκλογή ενός Πρώσου, του Κλοτς (Cloots), στη Συντακτική Συνέλευση του 1792. Στην Αϊτή, υπήρχαν λευκοί Ιακωβίνοι που πολεμούσαν στο πλευρό μαύρων πρώην σκλάβων, με διοικητή τον Τουσέν Λουβερτίρ (Toussaint Louverture). Ο Φρανσίσκο ντε Μιράντα (Francisco de Miranda) πολέμησε στο Βαλμί, στο στρατό του Ντιμουριέζ (Dumouriez), για το ιδανικό ενός ελεύθερου έθνους, πριν προσπαθήσει να ελευθερώσει τη Βενεζουέλα από τον αποικιοκρατικό ζυγό. Ο στρατηγός Σούκρε (Sucre), ο πιο αγαπητός, ο πιο γενναίος και ο πιο έμπιστος από τους αξιωματικούς του Μπολίβαρ (Bolívar), ήταν επικεφαλής στην ύστατη νίκη –αυτή του Αγιακούτσο, στις 9 Δεκέμβρη του 1824, που απελευθέρωσε το Περού και τη Βολιβία και ανέτρεψε την Ισπανική Αυτοκρατορία στην Αμερική (εκτός της Κούβας)– ενός διεθνιστικού στρατού, που ένωσε ανθρώπους που προέρχονταν από όλη τη Λατινική Αμερική. Κάποιοι από αυτούς θα τάσσο-

νταν αργότερα στο πλευρό της Παρισινής Κομμούνας, όπως ο Πολωνός Ντομπρόφσκι (Dombrowski).

Έπειτα ήταν η Κομιντέρν και το Πρώτο Συνέδριο των Λαών της Ανατολής, το 1920, στο Μπακού του Αζερμπαϊτζάν, που ήταν τότε η μόνη μουσουλμανική περιοχή, όπου οι κομμουνιστές είχαν οργανωθεί σε κόμμα πριν από τον κόκκινο Οκτώβρη. Έπειτα ήταν, προφανώς, οι διεθνιστικές ταξιαρχίες στην Ισπανία και οι Κουβανοί, ίσως και περισσότεροι από 1.200, που πολέμησαν για τη δημοκρατία, για την οποία σκοτώθηκε ο Τοριέντε Μπράου (Torriente Brau), Κουβανός συγγραφέας γεννημένος στο Πουέρτο Ρίκο, σε μια μάχη κοντά στη Μαδρίτη στα τέλη του 1936, λίγους μήνες μετά το θάνατο του Γκαρθία Λόρκα (García Lorca) στη Γρανάδα. Παρά τις τραγωδίες και τα παράδοξα που έχουν σημαδέψει τις σχέσεις μεταξύ Κούβας και Ισπανίας, πρέπει εδώ να θυμηθούμε τη σημασία αυτών των τριών χρόνων πολέμου στην Ισπανία, όταν ο διεθνισμός έφτασε στο απόγειό του, είκοσι έτη πριν από τρία άλλα κρίσιμα χρόνια, αυτών του αντάρτικου στην Κούβα. Όλες αυτές οι ξεχωριστές μάχες είναι ενιαίες. Μας ενώνουν.

Οι διεθνιστές ενώνονται πέρα από την εθνικότητά τους – το ρεφραίν του τραγουδιού μας το λέει.² Αλλά στην κουβανική περίπτωση ο διεθνισμός θρέφεται από έναν πολύ ισχυρό πατριωτισμό που είναι μοναδικός. Μην ξεχνάμε ότι η Κούβα παρέμεινε αποικία, και μάλιστα υποδουλωμένη, για πολύ μεγαλύτερο χρονικό διάστημα απ' ότι άλλες χώρες της Λατινικής Αμερικής. Έπειτα έγινε νεο-αποικία των ΗΠΑ με πολύ πιο ξεκάθαρους και σκληρούς όρους από όλες τις υπόλοιπες. Καθ' όλη τη διάρκεια της ξένης κυριαρχίας, ξένοι, κυρίως μεμονωμένα άτομα, κατά καιρούς έχουν σταθεί αλληλέγγυοι με την υπόθεση της εθνικής ανεξαρτησίας και συνεργασίας με την καθολική χειραφέτηση της Κούβας. Ο Χένρι Ριβ (Henry Reeve),

2. Αναφορά στο ρεφρέν του ύμνου *Η Διεθνής* που στα ελληνικά αποδίδεται ως εξής: *Στον αγώνα ενωμένοι κι ως μη λείψει κανείς* (ΣΤΜ).

ο «el Inglesito», προερχόμενος από το Μπρούκλιν, υπηρέτησε επτά χρόνια στον εθνικό απελευθερωτικό στρατό κατά τη διάρκεια του «πολέμου των δέκα ετών» (1868-1878). Ο Δομινικανός Μάξιμο Γκόμεζ (Máximo Gómez), αξιωματικός του ισπανικού στρατού που στρατολογήθηκε από τον Κέσπεντες (Céspedes) και τους επαναστατημένους σκλάβους στον πρώτο πόλεμο της απελευθέρωσης, υπηρέτησε ως στρατηγός κατά τη διάρκεια του Δεύτερου Πολέμου Ανεξαρτησίας. Και ο Αργεντίνος Ερνέστο Γκεβάρρα (Ernesto Guevara) κατά τη διάρκεια του αντάρτικου του 1956-1958. Η σύνδεση του Τσε με την Κούβα, πριν να γίνει Κουβανός, ήταν βασισμένη στη μάχη των Κουβανών διεθνιστών κομμουνιστών, και ιδιαίτερα του Χόρχε Ρίσκετ Βαλντέζ (Jorge Risquet Valdés), προς υπεράσπιση της δημοκρατικής κυβέρνησης του Γιάκομπο Άρμπενζ (Jacobo Árbenz) στη Γουατεμάλα.

Αλλά ο κουβανικός διεθνισμός απλώνει τις ρίζες του και στη διαδικασία της ίδιας της συγκρότησης του κουβανικού έθνους. Τότε που οι ιδέες της εθνικής απελευθέρωσης (εισαγμένες από τον Χοσέ Μαρτί [José Martí]) αναμείχθηκαν με τα κοινωνικά αιτήματα και έγιναν σταδιακά σοσιαλιστικές και έπειτα κομμουνιστικές (χάρη σε ανθρώπους όπως οι Κάρλος Μπαλιόο [Carlos Baliño] και Χούλιο Αντόνιο Μέλλα [Julio Antonio Mella]), αλλά παράλληλα, αναμείχθηκαν αργότερα με τις μάχες ενάντια στη σκλαβιά για την ισότητα των φυλών, την ισότητα όλων των ανθρώπων. Στην Κούβα, οι μαύροι δεν ικέτευαν για «αποζημίωση». Η αποζημίωση ήταν η επανάστασή τους και ξεκίνησε πριν το 1959. Ήταν το αποτέλεσμα μαχών αιώνων, κυρίως εξεγέρσεων σκλάβων, στα βήματα της Αϊτής. Γνωρίζουμε ότι στην Κούβα, οι mambises, οι αντάρτικοι στρατοί των πολέμων της ανεξαρτησίας αποτελούνταν κατά βάση από μαύρους και μιγάδες. Γνωρίζουμε ότι οι καθοδηγητές όλων αυτών των εξεγέρσεων είχαν καστανό δέρμα. Γνωρίζουμε ότι είναι το καπιταλιστικό σύστημα που προκάλεσε σε ολόκληρη την ανθρωπότητα αυτό το

απόλυτο έγκλημα που ονομάζεται δουλεία. Γνωρίζουμε ότι ήταν οι καπιταλιστές –στην Κούβα οι ιδιοκτήτες δούλων στις φυτείες ζάχαρης που ελέγχονταν οικονομικά από τις ΗΠΑ, ακόμα και με τη μορφή αποικίας– που εκμεταλλεύονταν όλο τον λαό· έναν λαό ανάμεικτο: Αφρικανοί δούλοι, Ισπανοί εργάτες (peones), Κινέζοι υπηρέτες (coolies), Ιρλανδοί εθελοντές στρατιώτες, μεταπωλημένοι Μάγια αιχμάλωτοι πολέμου, Σύριοι, άνθρωποι από την Αβυσσυνία... Οι μεγάλοι ιδιοκτήτες φυτειών δεν λυπήθηκαν κανένα. Και μάλιστα είχαν ζητήσει από τον Κορτέζ (Cortes) να εξετάσει τις πιθανότητες δημιουργίας λευκών σκλάβων στην Κούβα... Αυτός είναι ο λαός της Κούβας που ενωμένος έκανε και κάνει την επανάσταση.

Ένας παράγοντας ενοποίησης των μαχών στα τρία συστατικά τους –αγώνες εθνικής ανεξαρτησίας, κοινωνικοί αγώνες και αγώνες ενάντια στην σκλαβιά, δηλαδή αντιιμπεριαλιστικοί, αντικαπιταλιστικοί, αντιρατσιστικοί– είναι η κοινή ουμανιστική ηθική. Μια ηθική που είναι ακόμα παρούσα στην ιστορία αυτών των αγώνων και που συνεχίζει να καθορίζει το κουβανικό κομμουνιστικό σχέδιο. Είναι ακριβώς αυτή η ουμανιστική ηθική της επανάστασης που εμψυχώνει και ενοποιεί όλες τις όψεις του διεθνισμού.

Θα τολμήσουμε να μιλήσουμε για τη Σοβιετική Ένωση; Πρέπει –είτε μας αρέσει είτε όχι, προκειμένου να πούμε ότι η ΕΣΣΔ και μαζί με αυτήν οι χώρες του Συμβουλίου Αμοιβαίας Οικονομικής Βοήθειας (CAEM-COMECON) βοήθησαν την Κούβα– και την βοήθησαν σημαντικά. Αρχικά, στον στρατιωτικό σχεδιασμό, σταματώντας τον αμερικάνικο ιμπεριαλισμό και διασφαλίζοντας μια ορισμένη προστασία (αλλά επίσης και μια σίγουρη προστασία) στην επανάσταση κατά τα πρώτα χρόνια, όταν εκείνη μέσα στη ριζοσπαστικότητα της εφάρμοσε την αγροτική μεταρρύθμιση, εθνικοποίησε, δίδαξε γράμματα και εξανθρώπισε όλη την κοινωνία. Μια βοήθεια χρηματοοικονομική, τεχνική, ακόμα και ανθρωπιστική, μέχρι να υπάρξει στην Κούβα κατά τη δεκαετία του 1980 μια

σχετική ποιότητα ζωής για όλους. Γιατί δεν είναι ο σοσιαλισμός που προκάλεσε ελλείψεις στην Κούβα τη δεκαετία του 1990, αλλά η απώλεια της Σοβιετικής Ένωσης. Αυτό δεν έγινε χωρίς δυσκολίες ή προβλήματα, κυρίως σε οικονομικό και ιδεολογικό επίπεδο. Αλλά αυτό δεν καθιστά την Κούβα μια αντανάκλαση του σοβιετισμού στην Καραϊβική. Ο κουβανικός διεθνισμός προσφέρει ακριβώς αυτή την απόδειξη, στο μέτρο που οι Σοβιετικοί, συνήθως καθυστερώντας και απρόθυμα, αλλά σε κάθε περίπτωση ακολουθώντας, με όπλα και με εξοπλισμό, είχαν την ευκαιρία να βρουν εκεί, χάρη στον κουβανικό διεθνισμό, ένα πολιτικό νόημα ακόμα και για την εμπλοκή τους στο εξωτερικό.

Επομένως, βλέπουμε ότι η Κουβανική Επανάσταση ήταν κατά κάποιο τρόπο προορισμένη να ξεφύγει από τα σύνορα, με τη μεικτή της κληρονομιά, με την ιδεολογική έμπνευση που κινήματος της απελευθέρωσης («η πατρίδα είναι η ανθρωπότητα»), με τη δύναμή της να ελκύει και να ενσωματώνει, αλλά και επίσης επειδή σίγουρα υπήρχαν απέναντι στον ιμπεριαλισμό η Σοβιετική Ένωση και η μαοϊκή Κίνα, με την οποία η Κούβα έχει προσπαθήσει για πολύ καιρό να συμφιλιωθεί. Αλλά ταυτόχρονα οι Κουβανοί έβλεπαν ξεκάθαρα ότι το Βιετνάμ βομβαρδιζόταν και έπρεπε να πολεμήσει χωρίς κοινή κομμουνιστική υποστήριξη, επειδή η πιο μεγάλη χώρα του κόσμου (που ήταν κομμουνιστική) και η πιο πολυπληθής χώρα του κόσμου (επίσης κομμουνιστική) ήταν διαιρεμένες. Γι' αυτό και η Δύση ευθυγραμμίστηκε σε ένα μπλοκ, χωρίς κάποια σημαντική εξαίρεση (η Γαλλία του ντε Γκολ;), πίσω από τις ΗΠΑ.

Η στρατηγική, που επιλέχθηκε από την Κουβανική Επανάσταση για να πολεμήσει τον ιμπεριαλισμό σε πολλαπλά μέτωπα, ήταν κατά βάθος περισσότερο επιθετική –προκειμένου να τον αντιμετωπίσει σε διεθνή κλίμακα, συστηματικά, για αυτό που είναι και υπερασπίζεται– παρά αμυντική.

Η Κούβα –και κανένας άλλος στην Καραϊβική και τη Λατινική Αμερική– επι-

βεβαίωσε τη δέσμευσή της στον σοσιαλισμό και αφήφισε τις ΗΠΑ, που απέχουν λιγότερο από 180 χλμ. από τα σύνορά της, αφηφώντας ταυτόχρονα και τους νόμους της Ιστορίας. Η έξοδος από τα όρια της Κούβας και η μεταλαμπάδευση της νικηφόρας επανάστασης σε πολλές χώρες ήταν η καλύτερη υπεράσπιση της [Κουβανικής Επανάστασης]. Αυτός ο διεθνισμός μετά το 1959-1960 πήρε ταυτόχρονα, αλλά ξεχωριστά, ή καλύτερα συμπληρωματικά, την όψη και στρατιωτικής και πολιτικών αποστολών.

Οι στρατιωτικές αποστολές ξεκίνησαν σε μια εποχή που, στο πλαίσιο της αποαποικιοποίησης, το εθνικό ζήτημα ήταν καθοριστικό. Και παρενέβησαν σε μια συγκεκριμένη περίοδο, κατά την οποία –θα επιμείνουμε ξανά– η ΕΣΣΔ υπήρχε και συνέβαλλε στον περιορισμό του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού.

Αυτές οι κουβανικές αποστολές εξελίχθηκαν στο πέρασμα του χρόνου. Την περίοδο μεταξύ 1961 και 1991 ήταν παραδόξως, αλλά σαφώς, σε αύξηση. Παραδόξως, γιατί ταυτόχρονα στην Κούβα, διαδιδόταν η στρατηγική του *foquismo*³, που εγκαταλείφθηκε τελικά το 1967, με το τέλος του αντάρτικου του Τσε στη Βολιβία, ενώ στην ΕΣΣΔ, το λιγότερο που μπορούμε να πούμε, οι επαναστατικές ιδέες συνέχιζαν να χάνουν έδαφος και πως στον υπόλοιπο κόσμο οι αγώνες ήταν σημαντικά μειωμένοι από άποψη έντασης και σε ορισμένα μέρη σχεδόν ολοκληρωτικά ανύπαρκτοι. Ωστόσο, οι κουβανικές στρατιωτικές αποστολές εντάθηκαν μέχρι το 1991.

Εδώ θα διακρίνουμε τρεις περιόδους: 1) τις πρώτες επαφές και στήριξη σε προοδευτικές δυνάμεις· 2) τη γενίκευση της υποστήριξης σε επαναστα-

3. Ο όρος *foquismo* (από το *foco* ή *focus* στα αγγλικά) περιγράφει τη δημιουργία πολλών διάσπαρτων εστίων ανταρτοπόλεμου από ολιγομελείς ένοπλες ομάδες συνήθως στην ύπαιθρο, που έχουν ως σκοπό τους να περικυκλώσουν τα αστικά κέντρα και με παραδειγματικές ενέργειες να καταδείξουν στο λαό το στόχο της ανατροπής του καθεστώτος. Αποτελεί το θεωρητικό υπόβαθρο του γκεβαρισμού ως επαναστατικής πρακτικής με έντονα στοιχεία βολонταρισμού.

τικά κινήματα· και 3) από τα μέσα της δεκαετίας του 1970, την τελική επίθεση, που διεξήχθη κατά προτεραιότητα ενάντια στο apartheid.

Υπήρχαν, λοιπόν, εξαρχής εδραιωμένες επαφές με προοδευτικές δυνάμεις του Νότου, από το 1959 και τις περιόδους που έκαναν ο Τσε και ο Ραούλ Κάστρο (Raúl Castro), κυρίως στην Αφρική, ξεκινώντας από την Αίγυπτο του Γκαμάλ Αμπντέλ Νάσερ (Gamal Abdel Nasser), τη μοναδική χώρα της Αφρικής στην οποία η Κούβα είχε διπλωματική αντιπροσώπευση (μικρού μεγέθους) πριν το 1959. Η Κουβανική Επανάσταση δεν διέθετε πολλά πράγματα, αλλά μπόρεσε παρ' όλα αυτά να στείλει βοήθεια στη Χιλή μετά τον σεισμό του 1961. Στη Χιλή του Χόρχε Αλεσάντρι (Jorge Alessandri), του οποίου η κυβέρνηση ήταν εξαιρετικά εχθρική προς την Κούβα.

Η πρώτη αφρικανική χώρα που έλαβε βοήθεια και αλληλεγγύη από την Κούβα ήταν η Αλγερία του Άχμεν Μπεν Μπελά (Ahmed Ben Bella): στρατιωτική βοήθεια προς το Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο (FLN), με την αποστολή, το 1961, ενός πλοίου γεμάτο όπλα, έπειτα αποστολή στρατευμάτων (650 στρατιώτες) για την αναχαίτιση καθ' όλη τη διάρκεια του πολέμου της Άμμου, το 1963, και της εισβολής του Μαρόκου σε αλγερινό έδαφος. Επίσης, ιατροφαρμακευτική βοήθεια με την άφιξη των πρώτων Κουβανών γιατρών στην Αλγερία και την υποδοχή στην Κούβα τραυματισμένων και ορφανών πολέμου από την Αλγερία, που λίγο αργότερα ο Μπεν Μπελά ήρθε στην Αβάνα να τα αναζητήσει. Μεταξύ των δύο χωρών, καταλαβαίνουμε ότι η πλειονότητα των γιατρών είχε φύγει από την Κούβα και την Αλγερία.

Οι πρώτοι φοιτητές ιατρικής από την Αφρική, προερχόμενοι από τη Γουινέα, έφτασαν στην Κούβα το 1961, τα χρόνια δηλαδή της διακήρυξης του σοσιαλιστικού χαρακτήρα της επανάστασης, από την ακτή Γιρόν. Το 1962 είναι η χρονιά του εμπάργκο, του αποκλεισμού από τον Οργανισμό των Αμερικανικών Κρατών, της απομόνωσης του νησιού. Γιατί; Γιατί η Κουβανική Επανάσταση, προκειμένου

να έχουν όλοι γη, υγεία, εκπαίδευση και αξιοπρέπεια, έπρεπε να πολεμήσει τον καπιταλισμό και τις πληγές του, την αποσύνθεση που πάει χέρι-χέρι με τις μαφίες, τη διαφθορά, την πορνεία, την παιδική εργασία, την απόγνωση, την υποταγή στον ιμπεριαλισμό.

Είναι ακριβώς αυτή τη στιγμή, τη στιγμή που η άμυνα της πατρίδας είναι ευάλωτη και υπάρχει η προσέγγιση με την ΕΣΣΔ, όταν η ηγεσία της επανάστασης επιλέγει να γενικεύσει τη διεθνιστική βοήθεια, στρατιωτική και πολιτική. Προς τη Λατινική Αμερική, υποστηρίζοντας τα αντάρτικα κινήματα στην Κεντρική Αμερική, στη Βενεζουέλα, στο Περού, στην Αργεντινή, στη Δομινικανή Δημοκρατία. Έπειτα, μετά την καταστολή τους, κυρίως προς την Αφρική. Βοήθεια είχε επίσης προταθεί στο Βιετνάμ (θα ακούσετε ότι πολλές εκατοντάδες χιλιάδες Κουβανών προσφέρθηκαν να πολεμήσουν εθελοντικά στο πλευρό των Βιετνμίνχ⁴, οι οποίοι αρνήθηκαν τη στρατιωτική βοήθεια της Κούβας, αποδέχτηκαν όμως την πολιτική: τεχνικούς, γιατρούς, κ.λπ.)

Τώρα όσον αφορά τη δεύτερη φάση, αυτή της γενίκευσης της υποστήριξης

4. Η Βιετναμέζικη Ένωση Ανεξαρτησίας ή Βιετμίνχ με ηγέτη το Χο Τσι Μινχ κατέκτησε την εξουσία στο Βιετνάμ τον Αύγουστο του 1945, κηρύσσοντας τη χώρα ανεξάρτητη από τον αποικιακό έλεγχο της Γαλλίας και ανακηρύσσοντάς τη σε Λαϊκή Δημοκρατία του Βιετνάμ. Με τη συμφωνία της Γενεύης το 1954 το Βιετνάμ χωρίστηκε σε δύο τμήματα στον 17° παράλληλο: Το Βόρειο Βιετνάμ, που αποτέλεσε τη Λαϊκή Δημοκρατία του Βιετνάμ, με πρόεδρο τον Χο Τσι Μινχ και με διακηρυγμένο στόχο την απελευθέρωση όλης της χώρας, και το Νότιο Βιετνάμ στο οποίο οι Γάλλοι έδωσαν αυτονομία διατηρώντας συμβολική παρουσία, η οποία μεταβίβαστηκε στους Αμερικανούς στην αρχή της δεκαετίας του 1960.

Το 1960 οι κομμουνιστές Βιετμίνχ δημιούργησαν το Μέτωπο Εθνικής Απελευθέρωσης του Νοτίου Βιετνάμ και το 1961 συγκρότησαν τον Απελευθερωτικό Στρατό του Νοτίου Βιετνάμ, ο οποίος το 1965 έφθασε να αριθμεί 150.000 αντάρτες Βιετκόνγκ. Ύστερα από οκτώ χρόνια πολέμου, στις 27 Ιανουαρίου του 1973 ο αμερικανικός ιμπεριαλισμός, ηττημένος συντριπτικά, συνθηκολόγησε με εκπρόσωπο της κυβέρνησης του Βόρειου Βιετνάμ και δυο χρόνια μετά οι Βιετκόνγκ κυριάρχησαν στο νότιο τμήμα της χώρας ενοποιώντας όλη την επικράτεια.

σε επαναστατικά κινήματα, η Κούβα θα πολεμήσει στο πλευρό του εθνικού κογκολέζικου κινήματος του Λουμούνπα (Lumumba), στα τέλη του Απριλίου του 1965, μαζί με την εμπροσθοφυλακή του Πρώτου Συντάγματος του Τσε (14 Κουβανοί αντάρτες, βοηθούμενοι από περίπου εκατό ακόμα), κατά την είσοδό τους στη Δημοκρατία του Κογκό-Λεοπολντβίλ (πρώην Βελγικό Κογκό) μέσω της νέας Τανζανίας του προέδρου Νιερέρε (Nyerere). Έπειτα, με το «Δεύτερο Σύνταγμα» ή το «Τάγμα Πατρίς Λουμούμπα», που αριθμούσε περίπου 300 άνδρες, οι οποίοι είχαν αποβιβαστεί από την άλλη πλευρά της ηπείρου, στο Κογκό-Μπραζαβίλ (πρώην Γαλλικό Κογκό), στο λιμάνι του Πουάν-Νουάρ.

Έδωσε επίσης υποστήριξη, στη Γουινέα-Μπισάου και στο Πράσινο Ακρωτήριο, στο αφρικανικό Κόμμα για την Ανεξαρτησία της Γουινέας και του Πράσινου Ακρωτηρίου του Αμιλκάρ Καμπράλ (Amílcar Cabral), που μαζί με πολλούς άλλους ήταν στην Αβάνα τον Ιανουάριο του 1966 για την συνάντηση της Τριηπειρωτικής Διάσκεψης, καρπού των προσπαθειών διεθνιστών όπως ο Μαροκινός Μεχντί Μπεν Μπαρκά (Mehdi Ben Barka), προκειμένου να συνδεθεί τελικά η Λατινική Αμερική μέσω της Κούβας με την αφρικανική-ασιατική αλληλεγγύη του πλαισίου της διάσκεψης του Bandung.

Και ήταν επίσης η υποστήριξη που δόθηκε στο Λαϊκό Κίνημα για την Απελευθέρωση της Ανγκόλα του Αγκοστίνιο Νέτο (Agostinho Neto), στον Οργανισμό των Λαών της Νοτιοανατολικής Αφρικής, στο Απελευθερωτικό Μέτωπο Μοζαμβίκης, στην αιθιοπική επανάσταση και επίσης στους επαναστατημένους της Ερυθραίας, στους οποίους η Κούβα αναγνώρισε από πολύ νωρίς το δικαίωμά τους στην εθνική ανεξαρτησία. Δεν πρέπει να ξεχνάμε την εκπληκτική αλληλεγγύη που επέδειξε προς το Μέτωπο Πολιτάριο και τη Λαοκρατική Αραβική Δημοκρατία της Σαχάρας, έπειτα από την Πράσινη Πορεία του Χασάν Β' (Hassan II) και τον θάνατο του Φράνκο (Franco). Ή την υποστήριξη, κατά τη δεκαετία του 1980, προς το Εθνικό Συμβούλιο της

Επανάστασης στη Μπουρκίνα Φάσο του Τόμας Σανκάρρα (Thomas Sankara) (του οποίου ο τελευταίος λόγος πριν τη δολοφονία του ήταν ένας φόρος τιμής στην Κούβα). Την ίδια περίοδο ένας αριθμός κυβερνήσεων, κομμάτων και προοδευτικών ατόμων σε ολόκληρο τον κόσμο συντριβόταν από τον Λευκό Οίκο και τους συμμάχους του – και εδώ συμπεριλάβετε και τη Γαλλία...

Οι Κουβανοί κλήθηκαν επίσης προς ενίσχυση σε διάφορα θέατρα επιχειρήσεων στη Μέση Ανατολή. Για παράδειγμα, το 1973, μετά την αιγυπτιακή προσπάθεια για ανάκτηση των εδαφών που κατέκτησε το Ισραήλ στη διάρκεια του Πολέμου των Έξι Ημερών το 1967, προσπάθεια που απέτυχε, η Συρία ζήτησε τη στρατιωτική βοήθεια της Κούβας. Γνωρίζετε ότι το Ισραήλ είναι η μόνη χώρα που στον ΟΗΕ ψηφίζει, μαζί με τις ΗΠΑ, αδιάλειπτα από το 1992, ενάντια στην άρση του εμπάργκο; Οι ενωμένες κουβανοσυριακές ταξιαρχίες με τακς δεν μπήκαν σε μάχη, διότι υπογράφηκαν συμφωνίες, αλλά οι Κουβανοί στρατιώτες υπερασπίστηκαν για κάποιο διάστημα τα υψίπεδα του Γκολάν που οδηγούν στη Δαμασκό. Αυτό το επεισόδιο άφησε το ίχνος του στη Μέση Ανατολή, κυρίως στην Παλαιστίνη, στη φιλία του κουβανικού και του παλαιστινιακού λαού, ιδίως την περίοδο του Οργανισμού για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης του Γιασέρ Αραφάτ (Yasser Arafat).

Μεταξύ του 1965 και του 1991, περίπου 382.000 Κουβανοί στρατιώτες (αναμφισβήτητα περισσότεροι στην πραγματικότητα) πολέμησαν με το όπλο στα χέρια στο πλευρό των αφρικανών αδελφών τους σε μια ντουζίνα χώρες. Αλλά οι πιο σημαντικές στρατιωτικές επιχειρήσεις της Κουβανικής Επανάστασης σε αφρικανικό έδαφος δεν ξεκίνησαν στην πραγματικότητα, παρά μόνο το 1975 στην Ανγκόλα, και διήρκισαν μέχρι το 1991. Και σε μικρότερο βαθμό, αλλά παρ' όλα αυτά σε μεγάλη κλίμακα, στην Αιθιοπία, μεταξύ των αρχών του 1978 και του τέλους του 1989, όπου περίπου 42.000 Κουβανοί υπερασπίστηκαν το Όγκαντεν και την εδαφική ακεραιότη-

τα της Αιθιοπίας ενάντια στη σομαλική εισβολή. Ένας περίπλοκος πόλεμος, δεδομένου ότι η Σοβιετική Ένωση είχε υποστηρίξει τη Σομαλία του Σιάντ Μπαρέ (Siad Barre), πριν δώσει μια τεράστια βοήθεια στις κουβανικές δυνάμεις και τις δυνάμεις της Νότιας Υεμένης απέναντι στις ΗΠΑ και τη Σαουδική Αραβία. Πιο περίπλοκος, σίγουρα, από την υλοποίηση των αμερικανικών σχεδίων στην Καραϊβική και τη Λατινική Αμερική, κατά την ίδια περίοδο: υποστήριξη στον Σομόζα (Somosa) απέναντι στους Σαντινίστας στη Νικαράγουα, στη στρατιωτική χούντα στην Αργεντινή μέχρι και στους θαλάμους βασανιστηρίων και τον πόλεμο των Φόκλαντ, στα τάγματα θανάτου στο Σαλβαντόρ, στο άνοιγμα της βάσης του Σότο Κάνο στην Ονδούρα, στην υποστήριξη του Ντιβαλιέ (Dunalier) στην Αϊτή, στην αποσταθεροποίηση του Μάνλι (Manley) στην Τζαμάικα, στην εισβολή στη Γρενάδα του Μπίσοπ (Bishop), στην αποστολή όπλων στους Κόντρας μέσω του Ισραήλ και της Νότιας Αφρικής, στον βομβαρδισμό της Πόλης του Παναμά...

Είναι τόσο δύσκολο για μας να διαλέξουμε στρατόπεδο;

Αλλά συνεχίζουμε: το αποτέλεσμα της αυξανόμενης ισχύος των αποστολών των ένοπλων επαναστατικών κουβανικών δυνάμεων είναι φυσικά η εμπλοκή στην Ανγκόλα. Έφτασαν εκεί τον Αύγουστο του 1975, σε απάντηση της επείγουσας έκκλησης για βοήθεια από τον Αγκοστίνιο Νέτο στον Φιντέλ Κάστρο (Fidel Castro). Έναν χρόνο μετά την πτώση του φασισμού στην Πορτογαλία και την Επανάσταση των Γαρυφάλων, η ανεξαρτησία της Ανγκόλα απειλήθηκε από πολλές δυνάμεις εχθρικές προς το Λαϊκό Κίνημα Απελευθέρωσης της Ανγκόλα. Πρόκειται καταρχάς για τον νοτιοαφρικανικό στρατό του απαρτχάιντ, τον πιο ισχυρό στην ήπειρο και ιμάντα μεταβίβασης του ιμπεριαλισμού και, κατά δεύτερον, για το στρατό του Ζαΐρ του Μομπούτου Σέσε Σέκο (Mobutu Sese Seko) και των λευκών μισθοφόρων που δολοφόνησαν τον Λουμούμπα. Και τέλος, για τις τοπικές αντεπαναστατικές

συμμαχικές τους δυνάμεις, συγκροτημένες σε εθνική βάση: την Εθνική Ένωση για την Πλήρη Ανεξαρτησία της Ανγκόλα του Τζόνας Σαβίμπι (Jonas Savimbi), το προαναφερθέν Εθνικό Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Ανγκόλα του Χόλντεν Ρομπέρτο (Holden Roberto) και την οργάνωση-μαριονέτα, το Μέτωπο της Απελευθέρωσης του θύλακα της Καμπίντα.

Διότι αρχικά από εκεί ξεκίνησε, τον Νοέμβριο του 1975, η επέμβαση των Κουβανών προκειμένου να διασφαλίσουν τον πετρελαϊκό θύλακα της Ανγκόλα που χωριζόταν από τα υπόλοιπα εδάφη από έναν ποταμό και μια λεπτή λωρίδα γης στο Κονγκό-Κινσάσα (πρώην Βελγικό Κονγκό). Ύστερα από μερικές μέρες η μάχη του Κουιφανγκόνγκο ήταν νικηφόρα για τις κοινές δυνάμεις Ανγκόλα-Κούβας, με επικεφαλής τον Φράνσα Ν'ντάλου (França Ndalú) από την πλευρά των Λαϊκών Ένοπλων Δυνάμεων της Ανγκόλα και τον Χόρχε Ρίσκετ από την κουβανική πλευρά, που εμπόδισαν τις δυνάμεις του Εθνικού Μετώπου για την Απελευθέρωση της Ανγκόλα από το να προχωρήσουν προς την πρωτεύουσα 30 χλμ. νοτιοανατολικά της Λουάντα. Υποχρέωσαν έτσι τον Χόλντεν Ρομπέρτο να αυτοεξοριστεί στο Παρίσι, όπου η εξουσία έθεσε τα δικαιώματα του ανθρώπου στην υπηρεσία των ιδεών του απαρτχάιντ, απέχοντας αρκετά από το ιδεώδες της Γαλλικής Επανάστασης.

Οι Κουβανικοί πολεμούσαν και οι Σοβιετικοί έστειλαν όπλα: τεθωρακισμένα, εκτοξευτές πυραύλων, πολεμικά αεροπλάνα MiG κ.ά. Οι πρώτες στρατιωτικές ήττες των Νοτιοαφρικανών συνέβησαν τον Δεκέμβριο του 1975, στο Έμπο, στον δρόμο προς τη Λουάντα. Έπειτα στο Κατόφε, όπου οι λευκοί Νοτιοαφρικανοί στρατιώτες αιχμαλωτίστηκαν. Οι νίκες ήταν αλυσιδωτές: στη Μεντούντα στο νότο, την 1η Ιανουαρίου 1976. Έπειτα από τρεις μέρες, στον βορρά, στην Ούιγκε (1.000 αιχμάλωτοι και επιπλέον μισθοφόροι). Οι μάχες συνεχίστηκαν το 1983, ενάντια στην Εθνική Ένωση για την Πλήρη Ανεξαρτησία της Ανγκόλα, με βάση την Καγκάμπα στα νοτιοανατολικά

και αργότερα στις παρυφές του Νόβο Ρεντόντο (σήμερα Σούμπε).

Λυπάμαι για εκείνους κι εκείνες που βρισκόντουσαν για πολύ καιρό μέσα στις εξελίξεις, όμως τα βιβλία της ιστορίας μας στη Δύση και στο Βορρά δεν λένε τίποτα για τις μάχες τους, στις οποίες νίκησαν οι ενωμένες δυνάμεις της Ανγκόλα και της Κούβας. Και στο τέλος είναι και το Κούιτο Κουαναβάλε: η πιο μεγάλη στρατιωτική σύγκρουση στην Αφρική από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Έξι μήνες μαχών, μέχρι τον Μάρτιο του 1988, με αντιμαχόμενους 20.000 Ανγκολέζους και 5.000 Κουβανούς υπό τις διαταγές του στρατηγού Σίντρα Φρίας (Cintra Frías) απέναντι σε 7.000 στρατιώτες από την Νότιο Αφρική (με πυροβολικό μεγάλου βεληνεκούς και στρατιωτικά αεροπλάνα) και την Εθνική Ένωση για την Ολοκληρωτική Απελευθέρωση της Ανγκόλα. Υπήρχαν, λοιπόν, 50.000 ακόμα Κουβανοί στρατιώτες στην Ανγκόλα.

Τη μάχη του Κούιτο Κουαναβάλε, την αγνοούμε εκπληκτικά πολύ στα μέρη μας. Το Κούιτο Κουαναβάλε το οποίο ήταν ένα αφρικανικό Στάλινγκραντ, ένα Βαλμί της Ανγκόλα, μια νίκη με οικουμενική επίδραση σε όλους τους προοδευτικούς ανθρώπους παγκοσμίως. Το Cuítano συνεισέφερε αποφασιστικά στην πτώση του απαρτχάιντ. Ήταν το τέλος ενός 13χρονου πολέμου, στο τέλος του οποίου ένας στρατός που αποτελούνταν κατά πλειονότητα από μαύρους επιβλήθηκε σε έναν στρατό λευκών – και αυτό για πρώτη φορά από τότε που ο στρατός του Ναπολέοντα εκδιώχθηκε από την Αϊτή ή από τότε που η Ιταλία έχασε στην Αιθιοπία. Ο πιο ισχυρός στρατός της Αφρικής πττήθηκε και στο έδαφος και στον αέρα από τον ηρωισμό Ανγκολέζων και Κουβανών.

Η κυβέρνηση της Πρετόρια, υποστηριζόμενη από την Ουάσιγκτον, δεν είχε τροποποιήσει ποτέ στο παρελθόν τη σκληρή, ρατσιστική και νεοφασιστική γραμμή της. Τώρα, ήταν αναγκασμένη να το κάνει. Αυτό το γεγονός είναι ελάχιστα γνωστό στη Δύση, για προφανή λόγο. Πρέπει να σπάσουμε τον τοίχο της σιωπής. Το 1991 είναι η χρονιά που οι Κου-

βανοί αποσύρθηκαν από την Ανγκόλα. Ο Νέλσον Μαντέλα (Nelson Mandela) είπε τότε: «Το Κούιτο Κουαναβάλε συνιστά μια καμπή στην μάχη για την απελευθέρωση της ηπείρου και της χώρας μας από την πανούκλα του απαρτχάιντ». Ο Φάλκον (Falcon) που διοικούσε τον νοτιοαφρικανικό στρατό του απαρτχάιντ προτίμησε να το θέσει ως εξής: «Εάν για τη Νότιο Αφρική η ήττα σημαίνει το θάνατο 31 στρατιωτών, την απώλεια πέντε τεθωρακισμένων, τριών τανκς και τριών αεροπλάνων, τότε όντως ήταν ήττα. Εάν για τους Κουβανούς και τις Λαϊκές Ένοπλες Δυνάμεις για την Απελευθέρωση της Ανγκόλα νίκη σημαίνει τον θάνατο 4.600 στρατιωτών τους, την απώλεια 94 τανκς, 100 τεθωρακισμένων, εννέα μαχητικών και του μεγαλύτερου μέρους του σοβιετικού εξοπλισμού που το κόστος του υπολογίζεται σε ένα δισεκατομμύριο rands, τότε νίκησαν». Ίσως να μην ήξερε ότι και στο Στάλινγκραντ υπήρξαν περισσότερα θύματα από τους Σοβιετικούς σε σχέση με τους φασίστες και όμως το Στάλινγκραντ ήταν μια ήττα των ναζί και μια νίκη των Σοβιετικών, μια νίκη για όλους μας.

Φίλοι αναγνώστες, πρέπει να διαλέξουμε με ποιο στρατόπεδο είμαστε. Διότι, όχι, ο Χίτλερ (Hitler) και ο Στάλιν (Stalin) δεν ήταν το ίδιο πράγμα. Το λέμε αυτό κυρίως στους νεότερους από τους οποίους ζητάμε να διαβάσουν βιβλία, όμως βιβλία (καμιά φορά και τα σχολικά) που γράφουν ότι, ναι, τελικά ο Χίτλερ και ο Στάλιν ήταν ακριβώς το ίδιο πράγμα, με άλλα λόγια τα άκρα ταυτίζονται. Όχι! Πρέπει να αντισταθούμε σε αυτά τα ψέματα. Διότι πάνω στον τοίχο του Σιχουμπούτο στο Φρίντομ Παρκ της Πρετόρια ο επισκέπτης μπορεί να διαβάσει περισσότερα από 2.000 ονόματα Κουβανών που έδωσαν τη ζωή τους για την Αφρική. Ο Φιντέλ το είπε μια μέρα: Η Κούβα δεν θα φέρει από την Αφρική παρά μόνο τα πτώματά τους. Οι μεταθανάτιες νίκες τους; Αυτές είναι οι νίκες όλων των Αφρικανών: η υποχώρηση των νοτιοαφρικανικών δυνάμεων κατοχής και η διατήρηση της ανεξαρτησίας της Ανγκόλα, η αυτοδιάθεση της Ναμίμπια,

η οριστική καταστροφή του καθεστώτος του απαρτχάιντ στη Νότιο Αφρική, χάρη στην υποστήριξη που δόθηκε στις μάχες από τον νοτιοαφρικανικό λαό.

Δεν είναι, λοιπόν, ούτε υπερβολικό ούτε αντιφατικό να πούμε ότι υπήρχαν αξίες που έδωσαν νόημα στις διεθνιστικές κουβανικές αποστολές: αξίες ανθρωπιστικές, που βρίσκονται στον αντίποδα του κυνισμού. Αξίες που είναι τα ιδεώδη του δικού μας διεθνισμού. Υπάρχει καλύτερο παράδειγμα της αδιαχώριστης σχέσης μεταξύ της ηθικής και της Κουβανικής Επανάστασης από τις διεθνιστικές αποστολές υγείας; Φυσιολογικό, θα πούμε χαμογελώντας: η «Κούβα» δεν ήταν η ρωμαϊκή θεότητα-προστάτιδα των νεογέννητων παιδιών; Δείτε την σελίδα 447 του λατινογαλλικού Λεξικού του Gaffiot (1934)...

Και μερικοί αριθμοί. Η Κούβα έχει παρουσία περίπου 50.000 επαγγελματιών υγείας σε 66 χώρες. Η πλειονότητα των γιατρών, που είναι γυναίκες κατά τα δύο τρίτα, συχνά εξασκούν το λειτούργημα σε απερίγραπτα δύσκολες συνθήκες: στα δάση της Γουατεμάλας, στα χωριά της Ερυθραίας, στα βουνά του Πακιστάν. Βρίσκονται ακριβώς εκεί που δεν υπάρχει, εκεί που δεν υπήρξε ποτέ η ελάχιστη ιατρική παρουσία.

Σήμερα, σε ολόκληρο τον κόσμο βρίσκονται σε αποστολή περισσότεροι γιατροί από την Κούβα παρά από την ομάδα των επτά πλουσιότερων χωρών του πλανήτη. Οι G7 έχουν αύξηση των κερδών των εσωτερικών προϊόντων κατά 36.000 δισ. δολάρια. Και η Κούβα; Ας πούμε ίσως 50, 60, 70 δισ. Περισσότεροι από 4.000 Κουβανοί γιατροί υπάρχουν αυτή τη στιγμή στην Αφρική σε 32 χώρες. Συμπεριλαμβάνονται, όπως γνωρίζουμε, σε αυτούς που επηρεάζονται περισσότερο από την επιδημία του έμπολα, στη Σιέρα Λεόνε, στη Λιβερία, στη Γουινέα... Αλλά γνωρίζετε ότι από το 2014 περισσότεροι από 15.000 επαγγελματίες υγείας μεταφέρθηκαν εθελοντικά από την Κούβα στη Δυτική Αφρική για να πολεμήσουν τον έμπολα;

Τα αποτελέσματα αυτής της διεθνιστικής αλληλεγγύης της Κούβας μέσα

σε μισό αιώνα: 595.000 ιατρικές αποστολές σε 158 χώρες, 325.000 εργαζόμενοι στην υγεία κινητοποιήθηκαν, 2,2 εκατομμύρια βοηθούμενες γεννήσεις, 12 εκατομμύρια παιδιά εμβολιασμένα, περίπου τόσος αριθμός χειρουργείων που πραγματοποιήθηκαν, 1,2 δισεκατομμύρια ιατρικές συμβουλές δόθηκαν... Φανταζόμαστε ότι έτσι σώθηκαν κάποιες ζωές. Γιατί μόνο στην περίπτωση της Βενεζουέλας και της κουβανικής αποστολής Barrio Adentro («μέσα στις γειτονιές»), στην οποία συμμετέχουν πλέον 30.000 Κουβανοί, μια εκτίμηση ανεβάζει τον συνολικό αριθμό των ζωνών που σώθηκαν από το 2014, σε πάνω από 1,7 εκατομμύρια άτομα.

Και επιπλέον: 40.000 αλλοδαποί νέοι αποφοίτησαν από κουβανικές ιατρικές σχολές από το 1961 και έπειτα, προερχόμενοι από 45 διαφορετικές χώρες, συμπεριλαμβανομένων και των ΗΠΑ. Και όλα αυτά εντελώς δωρεάν – και (χρειάζεται να το θυμηθούμε;) υπό το καθεστώς εμπάργκο που επιβλήθηκε μονομερώς από τις ΗΠΑ.

Πού είναι το καλό και πού είναι το κακό; Η δημοκρατία και η δικτατορία; Όλοι αυτοί οι αριθμοί δεν έχουν να πουν τίποτα για τον ανθρωπισμό; Για τα δικαιώματα του ανθρώπου; Αυτά τα τελευταία θα ήταν ένα από τα πολλά χαρακτηριστικά στοιχεία των ΗΠΑ και των συμμάχων τους, ανεξάρτητα από το ό,τι πράττουν, ανεξάρτητα από αυτά που κάνουν στον κόσμο;

Θα μπορούσαμε να αναφερθούμε στη Λατινοαμερικάνικη Ιατρική Σχολή της Αβάνας, στην επιχείρηση Milagro (Θαύμα), ή στις τελευταίες κουβανικές ιατρικές ταξιαρχίες που πήγαν στην Παπούα- Νέα Γουινέα, ή ακόμα και στο Κατάρ.

Το επαναλαμβάνουμε: αυτό που καθορίζει αυτές τις αποστολές είναι ηθικές αξίες. Διότι δεν χρειάζεται παρά να προκύψει ομοφωνία σε αυτό τον λαό, ο οποίος εδώ και πολύ καιρό και για περισσότερο χρόνο από οποιονδήποτε άλλο έχει δείξει την υποστήριξή του σε αυτούς που διευθύνουν την επανάσταση και τη συνοχή της με το στόχο του κομμουνισμού,

ώστε να επιλέξει την αποστολή ιατρικών ομάδων, ακόμα και σε χώρες των οποίων οι κυβερνήσεις προσπαθούν να καταστρέψουν την Κουβανική Επανάσταση. Μέχρι τη διαμόρφωση νέων δυναμικών από την επαναστατική διαδικασία στην Καραϊβική και τη Λατινική Αμερική –στη Βενεζουέλα του Χούγκο Τσάβεζ Φρίας (Hugo Chávez Frías) το 1998– η Κούβα έστελνε ταξιαρχίες γιατρών και νοσοκόμων στις χώρες τις Κεντρικής Αμερικής που είχαν υποφέρει από τους στρατιωτικούς. Συνεχίζει να τους στέλνει ακόμα και σήμερα, παρά τη δραματική ανασφάλεια που επικρατεί ακόμα εκεί.

Χρειάζονται αξίες, πολλές αξίες, για να δεχτείς και να φροντίσεις παιδιά μολυσμένα από την πυρηνική καταστροφή του Τσέρνομπιλ το 1986 και να κρατήσεις σταθερά αυτές τις αξίες, ώστε να συνεχίσεις να δέχεσαι και να φροντίζεις κι άλλα (20.000 συνολικά) όταν, μετά την πτώση της ΕΣΣΔ η ουκρανική κυβέρνηση ήδη ήταν επικριτική απέναντι στην Κούβα. Ήταν αυτή η επικριτική στάση λάθος των άρρωστων παιδιών της Ουκρανίας; Ήταν δικό τους λάθος αν το φρόνημα των επικεφαλής της χώρας είχε σαπίσει; Η Κούβα, χωρίς τον παραμικρό δισταγμό, συνέχισε να φροντίζει τα άρρωστα παιδιά της Ουκρανίας.

Και τι να πούμε για τις κουβανικές ιατρικές αποστολές στην Αϊτή, πριν και μετά τον σεισμό, όταν τόσες ΜΚΟ δεν μπορούσαν ούτε να περάσουν... ούτε όταν επανεμφανίστηκε η χολέρα;

Προφανώς και πρέπει να μιλήσουμε για τις ηθικές αξίες της Κουβανικής Επανάστασης, όταν την βλέπουμε να στέλνει δωρεάν εμβόλια για τη μηνιγγίτιδα Β στην Βραζιλία της οποίας η κυβέρνηση (πριν την άνοδο στην εξουσία του Λούλα [Lula]), την ίδια ώρα που μαινόταν επιδημία μηνιγγίτιδας στα βορειοανατολικά της χώρας, πιεσμένη από την Ουάσιγκτον, ανακοίνωσε ότι δεν πρόκειται να εισάγει τα εμβόλια και κατήγγειλε τα υπογεγραμμένα συμβόλαια με την Κούβα.

Θα δώσουμε ένα τελευταίο παράδειγμα, επίσης βασισμένο στο κουβανικό εμβόλιο για την μηνιγγίτιδα Β.

Αυτό ανακαλύφθηκε από την ομάδα της γιατρού Κάμπα (Campa) του Ινστιτούτου Finlay της Αβάνας το 1985. Για να αποδείξουν τη δραστηριότητά του, αλλοδαποί, δηλαδή Βορειοαμερικάνοι, επιστήμονες παρακολούθησαν τα τεστ επιβεβαίωσης των αποτελεσμάτων. Μετά από μια καμπάνια εμβολιασμού του κουβανικού πληθυσμού το 1989, εκατομμύρια δόσεις χορηγήθηκαν στην Καραϊβική και τη Λατινική Αμερική (κυρίως στη Βραζιλία). Δεκαπέντε ακόμα χώρες, από τη Ρωσία ως τη Νότια Κορέα το χρησιμοποίησαν στις επανεμφανίσεις της επιδημίας. Αυτό το εμβόλιο έλαβε το χρυσό μετάλλιο του International Property Organization το 1993, κάτι που σταμάτησε τις συκοφαντίες απέναντί του. Απέναντι στην επιθετικότητα των φαρμακευτικών πολυεθνικών έπρεπε να κατοχυρωθεί με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και να προωθηθεί από μεσάζοντες μιας άλλης χώρας. Μέσα σε δυο χρόνια, οι διπραγματεύσεις με μια αγγλοαμερικάνικη εταιρεία εμποδίστηκαν από το Υπουργείο Οικονομικών, το οποίο ήταν υπεύθυνο για τον έλεγχο της εφαρμογής του εμπάργκο. Η μεσολάβηση επιστημόνων από ολόκληρο τον κόσμο και η κινητοποίηση έντιμων Αμερικανών βουλευτών και πολιτών ήταν αναγκαία για να επιτραπεί η εισαγωγή του – και ήταν το πρώτο εμβόλιο που παράχθηκε σε χώρα του Νότου και διανεμήθηκε μετά σε χώρα του Βορρά. Αυτό έγινε επίσημα «για λόγους υγείας και θα βοηθούσε» τις ΗΠΑ, αλλά σταδιακά. Στο ενδιάμεσο, περίπου 500 άτομα στις ΗΠΑ, και κυρίως παιδιά, πέθαναν από μηνιγγίτιδα που προκλήθηκε από μηνιγγιόκοκκο τύπου Β.

Διαλέξτε στρατόπεδο, τώρα και για πάντα. Είναι ο ανθρωπισμός της επανάστασης απέναντι στον υποτιθέμενο ανθρωπισμό της αγοράς. Η σοσιαλιστική αλληλεγγύη απέναντι στην καπιταλιστική βαρβαρότητα. Ας δηλώσουμε δυνατά και ξεκάθαρα αυτή την επαναστατική ηθική. Κι ας δηλώσουμε επίσης ότι είναι η ηθική μιας επανάστασης που μέχρι και σήμερα συνεχίζει να αξιώνει, ως θεμέλιο της ιδεολογίας της, τον μαρξισμό-λενινισμό. **T**